

8. 3. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Společenská smlouva po rekodifikaci aneb důležitost přechodných ustanovení Zákona o obchodních korporacích

Tento příspěvek si neklade za cíl obsáhnout všechny změny, které přináší nový zákon o obchodních korporacích v souvislosti s nutnými či možnými změnami v zakladatelských dokumentech obchodních společností, poskytuje spíše přehled způsobu změn v právní úpravě těchto dokumentů a manuál pro statutární orgány společností, které jsou za obsah těchto dokumentů odpovědné.

Nová právní úprava obsažená především v zákoně č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích (dále také „ZOK“) sice nabývá účinnosti až 1. 1. 2014, ale některé změny v právu obchodních společností provedené tímto novým zákonem jsou tak zásadní, že je nutné jejich postupné zpracování, nebo alespoň příprava na jejich příchod již nyní. Statutární orgány společností by se měly se všemi změnami seznámit dříve, než přijdou a promyslet si kroky, jakými je implementují do základních dokumentů společnosti jako je společenská smlouva či stanovy, a jakými bude nutné změnit některá jednání společnosti i navenek.

Přechodná ustanovení ZOK

V souvislosti s tím, že nový zákon o obchodních korporacích řeší mnohé právní otázky odlišně od stávajícího obchodního zákoníku, je nutné nastavit nějaký způsob, jakým budou upravovány aktuální právní vztahy v době po rekodifikaci. Zcela zásadními ustanoveními pro všechny subjekty práva a tedy i pro obchodní společnosti a jejich statutární orgány jsou nyní v zákoně o obchodních korporacích přechodná ustanovení, která upravují vztah nové právní úpravy a té předcházející. Smyslem přechodných ustanovení je eliminovat negativní dopady nové právní úpravy na vztahy, které vznikly ještě dle právní úpravy původní, a to především pokud tyto dvě úpravy řeší některé skutečnosti odlišně, a zabezpečit dostatečnou míru právní jistoty pro účastníky právních vztahů. U obchodních společností, které vznikly dle dosavadních právních předpisů, pomáhají přechodná ustanovení řešit konflikt, který účinností nové úpravy vzniká, a dávají tak společností odpověď na to, které otázky mohou zůstat řešeny v režimu starého zákona, a které je nutné upravit a přizpůsobit zákonu novému.

Vztah ke kogentním normám ZOK

Z pohledu přechodných ustanovení zákona o obchodních korporacích existuje několik způsobů řešení možných konfliktů staré a nové právní úpravy, které tato ustanovení zakotvují pro obchodní

společnosti a jejich společenské smlouvy a stanovy. Ustanovení § 777 odst. 1 ZOK se věnuje těm ujednáním ve společenských smlouvách, která jsou zcela v rozporu s kogentními ujednáními nového zákona, a rozpor řeší tak, že tato ujednání automaticky zrušuje ke dni nabytí účinnosti nového zákona o obchodních korporacích, tedy k 1. 1. 2014. Tento postup je zcela logický, neboť není možné, aby byly společenské smlouvy v rozporu s platným právním řádem a jeho kogentními normami. Základní princip tohoto ustanovení tedy spočívá v tom, že účinností zákona o obchodních korporacích pozbývají platnosti všechna ustanovení, která odporují kogentním ustanovením ZOK. V této souvislosti bude ovšem dosti problematická otázka kogentnosti některých norem ZOK, neboť jediným způsobem, jak dospět k závěru, zda se jedná o normu kogentní nebo dispozitivní je v podstatě pouze výklad norem v souladu s ustanovením § 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále také „NOZ“), který nabývá účinnosti taktéž 1. 1. 2014.

§ 777

(1) Ujednání společenských smluv, která jsou v rozporu s donucujícími ustanoveními tohoto zákona, se zrušují dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.[1]

Lhůta pro přizpůsobení

S tímto režimem souvisí také ustanovení § 777 odst. 2, které dává obchodním společnostem respektive osobám jednajícím za společnost lhůtu 6 měsíců od nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích, aby přizpůsobily společenské smlouvy nebo stanovy nové právní úpravě dle nově účinného ZOK. Nesplnění této povinnosti může být ve výsledku sankcionováno až zrušením obchodní společnosti s likvidací. Jednatelé a členové představenstva tak zodpovídají za to, že obsah těchto listin bude nejpozději do 30. 6. 2014 v souladu s nově platným právním řádem. Dle tohoto ustanovení nebude pouze nutné přizpůsobit společenskou smlouvu a stanovy novému zákonu, ale doplnit také nové nutné náležitosti u „starých“ obchodních společností.

Takové nesplnění povinnosti může tedy spočívat například i v pouhém opomenutí nově nutné uváděných údajů ve společenských smlouvách nebo stanovách. Příkladem takového ustanovení je třeba § 250 odst. 2 písm. e) ZOK, který zavádí jako povinný údaj ve stanovách počet hlasů spojených s jednou akcií a celkový počet hlasů ve společnosti, jelikož bude nově možné vydávat zvláštní druhy akcií se zvýšeným počtem hlasů. Od statutárních orgánů se tak vyžaduje důslednost v úpravách jejich společenských smluv nebo stanov, a to v dosti krátké době. Při kontrole těchto nově nutných náležitostí společenské smlouvy ale nelze vycházet pouze ze ZOK, je nutné podrobněji projít také úpravu NOZ, který například v ustanovení § 123 NOZ obecně upravuje minimální náležitosti zakladatelského jednání, čímž je myšlena i společenská smlouva.

Důsledná úprava základních dokumentů společnosti je i v zájmu samotné společnosti, společníků a akcionářů, neboť nově nebude také možné využít některé zákonné možnosti, které umožňoval přímo obchodní zákoník, bez jejich výslovné úpravy ve stanovách. Příkladem toho je ustanovení § 285 ZOK, které upravuje možnost vydávání zatímních listů a to tak, že tyto bude nově možné emitovat pouze, pokud to stanovy výslovně umožňují. Bez výslovného zakotvení možnosti vydávání zatímních listů ve společenské smlouvě, tak nebude možné po 1. 1. 2014 zatímní listy emitovat. Nová právní úprava v podobě ZOK a NOZ dává ale společnostem také rozšíření některých možností. Nový zákon již výslovně nemluví o zástupcích zaměstnanců v dozorčí radě, což je dle aktuální právní úpravy povinné. Pokud tak společnost změní znění stanov a upraví tak, že valná hromada obsazuje celou dozorčí radu, již nebude nutné místa v dozorčí radě obsazovat zástupci zaměstnanců a jejich mandát skončí jejich odvoláním ze strany valné hromady po provedení této změny.

§ 777

(2) Obchodní korporace přizpůsobí do 6 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona listiny podle

odstavce 1 úpravě tohoto zákona a doručí je do sbírky listin. Neučiní-li tak, rejstříkový soud je k tomu vyzve a stanoví ve výzvě dodatečnou přiměřenou lhůtu ke splnění této povinnosti; uplyne-li dodatečná lhůta marně, soud na návrh rejstříkového soudu nebo osoby, která na tom osvědčí právní zájem, zruší obchodní korporaci a nařídí její likvidaci.[1]

Vztah dispozitivních norem dle § 777 odst. 4 ZOK

Ustanovení § 777 odst. 4 ZOK upravuje vztah dispozitivní úpravy původního právního předpisu, tedy obchodního zákoníku, a nového zákona o obchodních korporacích. Společnost, která vznikla za působnosti původního obchodního zákoníku, a vztahovala se na ni dispozitivní ustanovení původního zákona a jejich společenská smlouva neupravovala danou skutečnost odlišně od zákona, se bude i nadále po nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích řídit těmito dispozitivními ustanoveními původního předpisu, pokud nebudou v přímém rozporu s kogentními normami ZOK. Ve výsledku to znamená, že na tyto společnosti se nebudou vztahovat dispozitivní ustanovení nového zákona o obchodních korporacích a i nadále se budou řídit dispozitivními ustanoveními původního předpisu. Tato otázka již byla lehce nastíněna i v příkladech výše.

V praxi se toto ustanovení použije například při převodu obchodního podílu, neboť dle dispozitivního ustanovení původního obchodního zákoníku může společnost ve společenské smlouvě určit, že je obchodní podíl převoditelný na jinou osobu odlišnou od společníka, ale pokud společenská smlouva přímo nepodmíní tento převod souhlasem valné hromady, není tento souhlas pro převod vyžadovaný. Dle nové právní úpravy naopak není-li ve společenské smlouvě výslovně uveden opak, může společník převést obchodní podíl na jinou osobu, pouze se souhlasem valné hromady. Jak se tedy má zachovat společník již existující společnosti po 1. 1. 2014, pokud chce převést svůj obchodní podíl na třetí osobu a ve společenské smlouvě není souhlas valné hromady s tímto převodem nijak řešen? Dle přechodného ustanovení v § 777 odst. 4 se bude nadále řídit dispozitivním ustanovením původního obchodního zákoníku, které pokud to společenská smlouva výslovně neuvede, souhlas valné hromady pro převod obchodního podílu na třetí osobu odlišnou od společníka nevyžaduje.

§ 777

(4) Má se za to, že obsahem společenských smluv obchodních korporací, které vznikly před účinností tohoto zákona, jsou i dosavadní ustanovení obchodního zákoníku, která upravovala práva a povinnosti společníků, pokud nejsou v rozporu s donucujícími ustanoveními tohoto zákona nebo se od nich společníci neodchýlili ve společenské smlouvě.[1]

Podřízení se ZOK jako celku

Přechodná ustanovení dávají v § 777 odst. 5 ZOK obchodním společnostem také možnost do dvou let od nabytí účinnosti zákona o obchodních korporacích podřít se změnou společenské smlouvy tomuto zákonu jako celku. V tomto případě by se i společnosti, které vznikly před nabytím účinnosti tohoto zákona, řídili jak kogentními tak i dispozitivními ustanoveními zákona o obchodních korporacích bez výjimky a již by se na ně neaplikoval do té doby platný obchodní zákoník. Takovéto podřízení se novému zákonu mohou obchodní společnosti učinit už nyní, ale pouze s odkládací podmínkou od 1. 1. 2014, jelikož zákon o obchodních korporacích je již nyní součástí platného právního řádu. Podmínkou účinnosti takového podřízení se zákonu o obchodních korporacích změnou společenské smlouvy je v tomto případě zápis tohoto údaje do obchodního rejstříku. Nový zákon tak dává obchodním společnostem časově omezenou možnost vybrat si, zda chtějí zůstat podřízeny dispozitivním normám obchodního zákoníku, tedy původním pravidlům, nebo se zcela a bez výjimky podřít pravidlům novým.

§ 777

(5) Obchodní korporace uvedené v odstavci 4 se mohou nejpozději do 2 let ode dne účinnosti tohoto

zákonu změnou svých společenských smluv podřídít tomuto zákonu jako celku. Údaj o tom zapíše obchodní korporace do obchodního rejstříku. Změna společenské smlouvy nabývá v tomto případě účinnosti až zveřejněním zápisu o podřízení se tomuto zákonu jako celku v obchodním rejstříku.[1]

Shrnutí

Nová právní úprava, kterou s sebou přináší nový zákon o obchodních korporacích a nový občanský zákoník podstatným způsobem zasáhne do života obchodních společností a i přes to, že jsou nové právní předpisy postaveny z převážné většiny na dispozitivních ustanoveních, není ze strany obchodních společností rozumné opomíjet důležitost této změny v právním řádu. Obchodní společnosti, respektive osoby jednající za společnost, by se měly již pomalu začít se všemi změnami seznamovat a zvolit pro svou společnost ten nejvhodnější způsob harmonizace svých společenských smluv a stanov s novou právní úpravou a co nejeфекtivněji využít možností, které jim výše popsaná přechodná ustanovení nabízejí.

Mgr. Pavla Šimoníková,
advokátní koncipientka

[Advokátní kancelář Zrůstek, Lůdl a partneři v. o. s.](#)

Pobočka Brno
Orlí 36
602 00 Brno

Tel.: +420 515 917 160
mob.: +420 725 036 259
e-mail: brno@akpzl.cz

[1] Ustanovení § 777 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích, v platném znění

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [AML - od zákona č. 253/2008 Sb. k AMLR: co konkrétně musí česká povinná osoba změnit do roku 2027](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)

- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [AML a diskriminace v realitní praxi: chyby, které mohou vyjít draho](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)
- [Kupní smlouva bez přesného určení kupní ceny](#)
- [Nová pravidla ICC pro rozhodčí řízení: Přehled klíčových změn účinných od 1. června 2026](#)